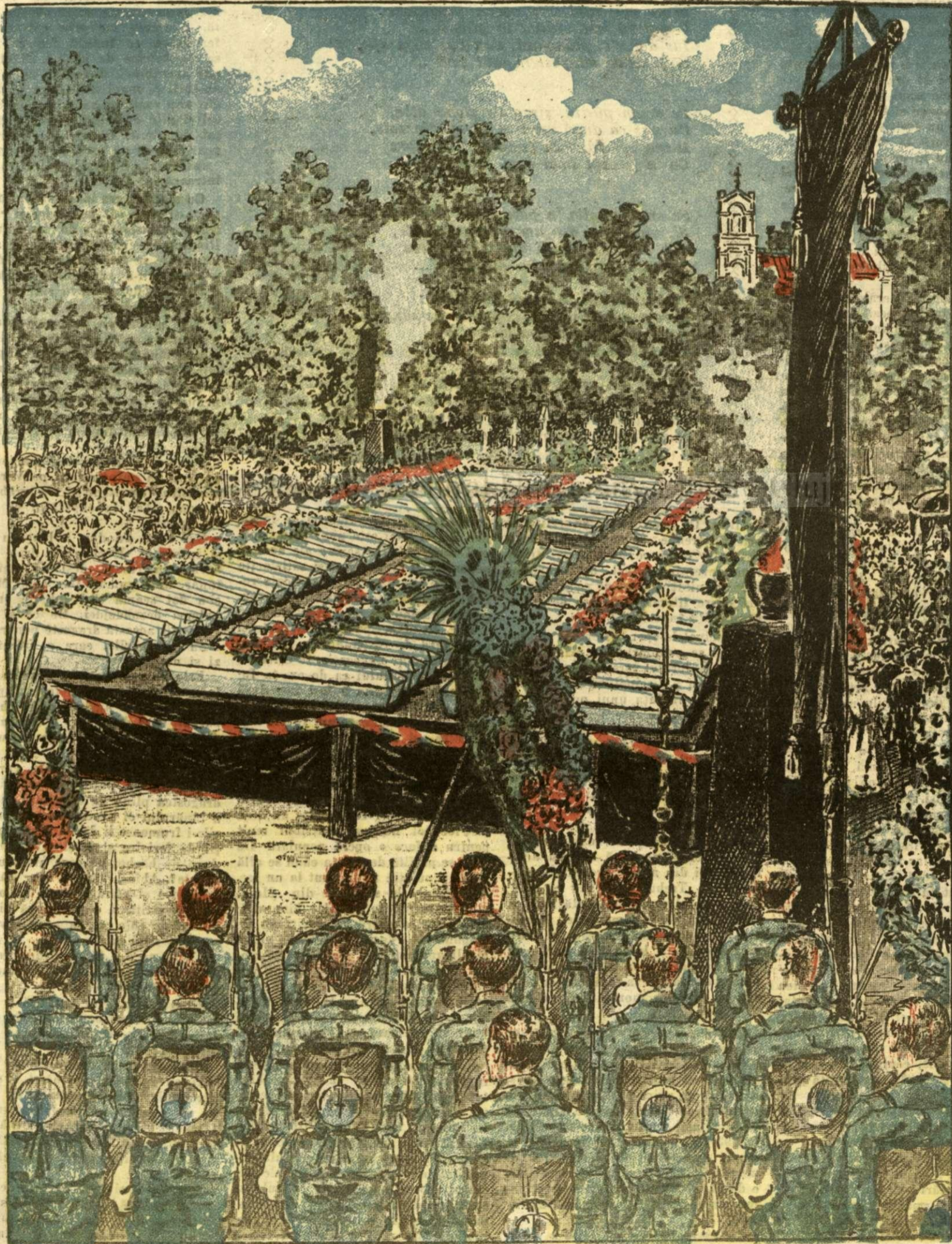

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Alexandru Macedonski, I. Foti, Ioan Dragu, Victor Anestin, Neli Cornea
Adrian G. Roșianu, Miluță Simion, Const. A. I. Ghica, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Inmormântarea victimelor catastrofei dela pulberăria Budești

LITERATURILE ORIENTALE

Caractere generale

Caracterul și cultura unui popor sunt un produs al climei, al mediului natural care îl înconjoară. Atmosfera, clima, soarele care domnește într-o țară anumită se reflectează în toate produsele, atât materiale cât și morale ale popoarelor cari le locuiesc.

Orientalul a fost și este pentru noi o noțiune vagă, o regiune romantică din povești, oameni cu obiceiuri și porturi cu totul diferite de ale noastre și animale fantastice ne făurește imediat *fantazia, când auzim cuvântul acesta magic: orientală.*

Acest cuvânt conține o lume întreagă. Alie stele, alt soare lucesc peste aceste regiuni depărtate și firește profluc alt soi de oameni.

Simțimintele unui popor se oglindesc în religia și în literatura sa. Aceste două au fost, și sunt încă în strânsă legătură în orient, după ce au mers mână în mână în timpuri antice, timpurile înfloririi literaturii orientale. De aceea vom deosebi și regăsi în literaturile orientale semnele caracteristice ale sufletului oriental.

Comparând literaturile europene cu cele orientale putem vedea și mai drastic diferențele psihologice dintre orientali și europeni.

Mai întâi operele literale în sine. La noi căutam într-o poezie sau în orice altă operă, în primul rând impresiuni sincere și bine simțite de autor cari să vorbească direct inimii cititorului. Dorim să regăsim între rânduri un suflet omenesc ca al nostru care se bucură, iubește, plânge, suferă. Nu tot așa în orient. În loc de creațiuni ale inimii și simțiminte omenesci găsim aventuri și fapte, rețec și rafinat inventate de autor, iar cel mai mare merit pentru acesta constă în a avea idei și răspunsuri spirituale și comparații cât mai originale. Astfel că bucați literare renumite în tot orientul apar ochiului critic european ca un simplu joc de cuvinte și de fraze întortochiate, fără nici o profunditate și precizare psihologică a caracterelor. Așa că poetul sau scriitorul oriental nu mai are nevoie de acel ce genial care ridică atât de mult pe marile spirite europene, ci deced la treapta de simpli artiști profesionali cari învață arta lor, cum învățăm noi de exemplu un instrument, fără a avea nevoie de un talent accentuat.

De o individualitate în literatură nu se găsește nici o urmă. Acest fenomen, ce trebuie să ne pară nouă foarte curios își are și el cauzele lui. În orient respectul pentru tot ceea ce este strămoșesc este mare și în special pentru operele de literatură. Aceste merită chiar tot respectul, și se acordă fiindcă literaturile orientale au avut în antichitate o epocă de înflorire și au produs adevărate perle literare cari figurează între cele mai frumoase și mai valoroase opere ce omenirea a produs vreodată. Urmașii vechilor măștri, în nemărginita lor simțire pentru acestea le-au prelucrat operele și au căutat ca un în subiect, ei în formă, în exterior să le transforme. De altfel azi în orient nimeni nu se sfiește de a lua subiectele, comparațiile sau ideile altuia și de ale întrebuița pentru sine.

Tot atât de mult se deosebește și publicul oriental de cel dela noi.

Noi avem un public cetitor, pe când în orient este un public auditor. Și din această cauză rees importante urmări pentru literatură. Citind putem urmări pe autor în toate speculațiunile sale și putem înțelege chiar idei mai adânci și meditațiuni mai dificile de înțeles, cea ce se conchide dela sine auzind o operă. Cuvântul trece repede și rămâne numai așteptarea încordată pentru cea ce vine, acțiunea trebuie să fie pasionantă și să țină atenția auditorului

CATANELE ARDEALULUI

De boltă 'ncet amurgu și prinde vâul
Care se desface și cuprinde satul
In care flămânzi, plângând adorm orfanii
Ai celor ce s'au dus pentru 'mpăratul...

Și nu mai sunt tătăngi, nici cânt de fluer;
Prin vetre-ascunși greerii spun pustiul...
Și-orfanii dorm la sini uscați de mame
Udând prin vis cu lacrimi căpătâul!...

Și nu mai sunt prin codrii Cosânzene:
O pajură le-a sfâșiat în ghiară...
Iar doinele, plângând, s'au dus să și aste,
Să și caute adăpost în altă țară...

Pe drum pustiul, șirag de gloate albe,
Cu pas ca după mort se scurg din sate,
Dispar pe rând în fund roșil de zare
Ca 'n fundul unei guri însângerate...

Se sparge boltă 'n pocnete de flăcări
Și, vin și cei din urmă de prin sate,
Sub pajuri negre 'i duce disperarea
In val nebun de mări infuriate!...

Și tunul urlă, tremură văzduhul:
Spre-o culme urcă-o pajură prin sânge...
Dar, uraganul care-a ridicat-o
Încet-încet în jurul ei se stinge.

Și cea din urmă jertfă de prin sate
In sânge prăbușită-i în mormane!
Să-i plângem! Ai lor nu știu să mai plângă!
Sunt frații! Ai Ardealului acatane...

Adrian G. Roșianu

în frân. De aceea poetul și scriitorul oriental trebuie să caute să flateze simțurile celui ce ascultă printr'un ritm sever în versuri de exemplu. Dar am uitat să arat de ce citirea unei opere literare este așa de puțin răspândită în orient.

Principalele opere orientale se propagă și se popularizează printr'o recitare a autorului personal sau a prietenilor sau a discipolilor săi la diferite ocazii în fața unui public, care de multe ori întrece numărul unui ediții de ale noastre. Aceste recitațiuni au loc de ex. la serbări populare în temple sau la curți. Un al doilea mijloc de a răspândi o operă este memorizarea. Există oameni în India, cari stau pe din a față tot giganticul Mahabărata. Ei adună din când în când o sumă mai mare de oameni din ținutul lor și declamă în fața acestora părți din această renumită poezie epică. Trebuie să adaug că ritmul sever al versurilor ajută mult la înțipărirea lor în memorie. Memoria este, pe lângă aceasta, și mult mai dezvoltată la oameni cari nu știu a scrie și n'au altă posibilitate de a-și întipări ceva în minte, ca la aceea, ce la orice moment își notează câte ceva.

Există o singură excepție în ce privește răspândirea operilor literare: China. În această împărăție domnește o simțire pentru tot ceea ce e scris, care întrece orice închipuire. Se știe că în China tipografia este introdusă de mult mai mult timp ca la noi (de la 593 istoric documentat) și din această cauză există un material imens de citit, acumulat de secole. Ce e drept nu există biblioteci, însă putem numi toată țara o imensă bibliotecă.

În toate părțile citate din opere renumite. Pe cești, pe uși, în pagode, pe lampioane, farfurii, monumente publice, vase, unde ne îndreptăm privirea zărim versuri și poezii întregi din cărțile sfinte, iar ochiul chinezului are o bucurie fizică văzând

aceste trăsături regulate și cu îngrăjire scrise. Căci este unul din cele mai caracteristice semne ale acestui popor, că el simte aceeași satisfacție văzând o literă scrisă după toate regulile caligrafice, ce simte un european auzind un vers bine rimat.

Dar, cu mam spus, această țară și acest mod de răspândire a literaturii este numai o excepție, în celelalte părți ale orientului ca de ex. în India unde tipografia a fost introdusă mult mai târziu, modul de recitare și memorizare de care am vorbit mai sus este cel mai obișnuit. Pe lângă aceste două metode mai trebuie adăugată încă o a treia. Atârarea a textului din opere diferite la lecții cu importanță religioasă sau politică. Recitațiunile ori cât de des ar avea ele loc tot nu pot contribui mult pentru a face o operă populară. De aceea se profită de ocazia când se află toată populația unui ținut la un loc, de exemplu la serbările din Meca, și se exprimă într'un loc bine vizibil de toți o operă ce merită să fie răspândită. Vechile cântece arabe Moallaquat au fost propagate în modul următor: Aceste versuri sunt probabil produsul concursurilor literare ce au loc în fiecare an la Meca. Operele ce se declară ca fiind cele mai bune se brodează în întregime pe perdelele ce duc spre Kaaba.

Mijloacele aceste primitive de a răspândi literatura în popor, bine înțeles că n'au putut avea un rezultat care să fie egal cu cel dobândit în Europa cu ajutorul tipografiei. Literatura ia un loc cât se poate de modest în comparație cu celelalte direcțiuni ale activității culturale din orient. Totuși vedem că populația, toată populația, se ocupă mii de ani sau mai puțin cu poezia; dar tocmai aci stă răul. Nu pentru toți e poezia, ci numai pentru un număr restrâns de privilegiați, pentru genii. Din cauză tocmai că geniile cari s'au născut în orient n'au fost lăuate să se desvolte singure, ci au fost împinse în drumuri umblate de prede-

cesorii lor, ele n'au putut să fie creatori, ci au rămas simpli imitatori; imitatori, ce e drept, a unor opere mărețe și înălțătoare. Semne accentuate conservative au lipsit literatura orientală de orice individualitate și au adormit parcă spiritul vin și flexibil și fantazia atât de bogată a orientului

D. Avram

INSURAT

de NELI CORNEA

Într'un roș inserat de toamnă, Marga se înapoia acasă oboșită, frântă. A trecut iar prin calvarul suferințelor, ce îndură femeea, când se despărțește de bărbat. Marturisirile „penibile”, discuțiile aprinse cu avocații și magistrații, -au deșteptat din nou toată gama durerilor. Sufletul ei plin de sficienie n'a fost cruțat de nimic, de nici o jignire, ce poartă în el un proces de despărțire. Într'nsa, se nvrălmășea o furtună întreagă.

Cu toate că era bine sprijinită pentru a-și rupe cât mai ușor și repede legătura „odioasă”, de avocații ei Rioșanu, — care pe rând îi apăra interesele se îndrăgosti nebun de ea, — totuși i-a zdruncinat sănătatea delicată, zbuciumul, în care se zbatu săptămânile din urmă.

Nici plimbarea la aerul proaspăt, n'a putut-o potoli de astă dată și freacă lăuntric crescându-i clipă cu clipă, când sosi acasă, căzu grămadă deborâtă de o criză de nervi, soră cu nebulonia. Vecina, de pe coridor, săriadu-i în ajutor, și-a trimis bărbatul după unul din cei mai buni medici.

Doctorul Sinescu, deși foarte ocupat, nu l'a putut refuza pe Vere, un magistrat cunoscut și s'a grăbit la Marga, stând la căpătâul ei până s'a liniștit.

Dar când s'a dus, a luat cu sine și inima ei. În căzu cu drag acest bărbat interesant, deși nu mai era tânăr, nici frumos. Dar când Marga și-a dat seama că-l iubește era în culmea deznădejdei. De ce și cum i-a venit aceasta dragoste nenorocită, erau întrebările, care o frământau zi și noapte.

Prin ce minune, sau blestem i s'a întipărit în suflet, în toată făptura, ca o declarație aprinsă acest chip de bărbat, care dacă n'ar fi luminat de doi ochi mari, negri, s'ar putea zice că-i urât!

Nu și-a iubit ea bărbatul, care era frumuseț, n'a putut-o însuflăi nici dragostea plină de atențiuni gingașe a tânărului ei avocat care cu însușirile-i frumoase îi dădea atâtea garanții de fericire și să-și pirdă mințile după un bărbat pe care nici nu-l cunoaște? Abia-l văzuse doar când a îngrijit-o și când îi făcu a doua zi înacă o vizită și o pofti să vie la dânsul de câte ori va avea nevoie de un sfat medical.

Curte nu i-a făcut fiind prea serios, răpitor na-i, eum l'a îndrăgii deci? Înțelesu-i scăpa.

El o privea doar cu milă și duioșie când îi vorbea. Cu atât s'o fi fermecat? Pe semne, căci nu-l poate uita.

Din potrivă îl iubește din ce în ce mai cu așirindere, punând o stăpânire iudăiată pe gândurile ei. Și cu cât se silea mai mult să-i smulgă fața din preocupările ei, cu atât mai aprig îl dorea. Era o adevărată ajurare a simțirilor, ce o scutura când se gândea la el.

Dar de ce-și bate joc așa de crud soarta de ea să iubească pe acest om, între care și dansa „imposibilul”, ridică zăgazuri, care nu se pot infrunța, nu se pot zdrobi, se zbuciumă printre lacrimi de durere și nevolnicie.

Și cu toate că-l văzu așa de puțin și-și vorbiră abia, îi părea că-l cunoaște de când lumea și că-i legată

Ziariști pe câmpul de război

Studii literare

Literatura indică

„Grădina iubirii“

de I. FOTI

de el cu acea putere, ce leagă iedera de copac.

Murea după el, — își zicea prin tre suspine. Și arsura de foc a dorurilor, ce i se pusese la inimă, îi seca puterile. Era sleită, sfârșită, fiind tot mai vlăguită din truda-i înfrigurată.

Nu mai avea momente bune de când când trecea pe la el. În apropierea lui o năpădea o undă de fericire, iar când se depărta de dânsul i se întorcea în față de parcă searele se învâlnia în zăbranie. Despărțirile de el îi mărcan fiorul de singurătate, de frig, de tristeță grea, apăsătoare.

Dragostea aceeași era o rană vie pentru ea, care o ardea, o mistuia.

Și-l consulta deseori pe iubul ei, căci răul îi reveni mereu. Se ducea la el cu inima sfâșiată de dragoste, de încredere și înțelepciune, de speranțe și desnaideide. Dar intra la doctor de multeori nu pentru că i-ar fi fost rău, ci pentru a mai prinde câte o rază caldă infirmitătoare din ochii lui mari, adânci de inteligență, pe cari îi anima de ea, lung, lung, ca fermecat răscolindu-i adâncurile.

Tăcerea-i vorbitoare însă nu era mai elocventă ca o mărturisire înflăcărată? Privirea aceasta nu era fierbinte de dorință, nu-i vorbea de o patimă?

Dar e insurat... insurat. — era refrenul, ce țipa dureros într'însa, și care o petrecea la groapă.

Nu-i părea rău că murea ceas cu ceas. Dacă n'avea noroc să se nfrupte la fericire, fiind a lui, viața ei ar fi numai o agonie tristă lungă.

Totuși... e trist să mori cu zile, să renunți de a răspunde la chemarea de dragoste a firii, la glasul îndemnător al primăverii și... să-ți bage în pământul negru, umed, și aserețea caldă, în floare.

Grădina iubirii — o colecție de poezii indiene a lui Amaru — a fost tradusă de curând de d. George Stratu lat.

Amaru a scris în literatura sanerită. Poetul aparține unei epoci necunoscute. Sub acest nume ne-au parvenit însă vro sută de stănte erotice din cari izbucnește patima cea mai arzătoare.

Amanicatakam sau cele o sută de stănte a lui Amaru au fost la brahmani o carte de retorică din cele mai faimoase: de aceea e comentată la școlăști nenumărați. Este un fel de Anacreon al literaturii sanerite. Probabil, că multe din poeziile acestei colecții s'au scris mai târziu de un lung șir de imitatori — dar toate aceste poezii îi s'au atribuit de tradiție aceluiași autor.

Comentatorii au căutat chiar și dea poeziei erotice a lui Amaru un succes religios și filozofic. O legendă ne spune că Amaru ar fi trecut, în mod succesiv, prin sufletul a două sute de femei înainte de a compune cartea sa. O altă tradiție pretinde că marele filozof Samkara s'ar fi în răpopozatul rege Amaru pentru a sta astfel de vorbă cu văduva sa.

Prima traducere a colecției Amanicatakam a fost făcută în francezeste de către Chézy, sub pseudonimul de Apudy, la 1831. Pe urmă s'a tradus în toate limbile europene.

Cunoașterea și studierea limbii sanerite în sec. al XIX-lea — și traducerea operelor de seamă ale acestei literaturi — a provocat o mare valvă. A fost o adevărată revelație. Și spirite profunde ca Schopenhauer — Eminescu la noi — au suferit influența filozofiei budhiste și brahmane, precum și deliciul otrăvitor al poeziei lirice indiene.

Una din țările cele mai atrăgătoare, cele mai fermecătoare și cele mai fascinate ale lumii este India: țara pagodelor uriașe; țara Rajahilor cu averi nenumărate, țara Gangelui sacru care rostogolește cu undele sale abundența și dezastrul, fericirea și pacostea; țara lotusului albastru, a curtizanelor slințe și ai lui Budhaca Kiamuni, seducătorul de sufletei Na trecut această țară, de mil de ori — ca o fantasmă — în nenumăratele vizituri ale artiștilor, în bogatele planuri ale cuceritorilor, ca o nălucă obsedantă, cu ochi amăgitori de Fată Morgană, ca o Sirenă ce nu-ți dă pace, ce-ți chinuște somnul și-ți tulbură viața!.

Visul este hrana frumoaselor iluzii ale depărtării din zările albastre ale dorințelor neimplinite.

Aici se ridică neitrecutul Gaurizankar (8840 m.) alături de cei mai gigantici munți ai lumii: Himalaia. Din ghețarii eterni și din negurile neclintite ale uriașilor se coboară la vale Indul, Gangele cel sfânt și Brahmaputra (fiul lui Brahma); câteși trei fluviile ca Dunărea noastră de mari.

Până la o înălțime de patru mii metri nici o plantație nu e posibilă, e o climă în adevăr, polară. De acolo încep Butanul, Nepalul, iar pe celălalt versant răsăritean, prea înaltul platou al Tibetului. Aici trăiesc vro câteva milioane de populație războinică de unde se trag faimoșii luptători Gurkași ai războiului actual și de unde derivă, probabil, clasa stăpânitoare din Indiile propriu zise. În această regiune cu vaste păduri, cu multe bogății minerale, și cu immense turme de vite, e puternic înrădăcinată religiuinea lui Budha.

Mal departe vin câmpiile roditoare udate de Ind și de Gange. Câmpia Gangelui e cea mai fertilă, cea mai bogată și cea mai populată.

În jurul fluviului sfânt s'au grupat toate religiunile, toate legendele erotice și toată poezia poporului indian. Și era natural. Apele lui au fost purtătoare de noroc sau de dezastru, în vremea revărsărilor mari. Un astfel de râu ca și Nilul, care hotăra de soarta a milioane de oameni nu putea fi socotit de cât ca un fluviu sacru, ca un zeu. Imprejurimile sânt admirabile, pe malurile lui cresc lotușii albaștri, cresc bambușii, se joacă flamingii — dar în același timp mlaștinile lui ascund pe tigrul, teribilul mâncător de oameni, pe Crocotalul veninos și pe Naja otrăvitoare.

În apropierea ecuatorului, clima dulce și primăvărată din timpul iernii și al toamnei cu ploți abundente, se perindează, cu anotimpul sec, tropical, când seceta aduce holera și moarte a milioane de oameni pe Delta Gangelui.

Într-o asemenea țară cu munți uriași și nelocuibili la Nord, cu climă variată și accidentată la centru și cu atmosferă uscată la Sud în Dercan și prea călduroasă; într-o asemenea regiune, trebuiau să trăiască popoarele cele mai diferențiate și cele mai diverse ca rasă; Ariei în Himalaia și pe poalele acestor munți, în tot cursul Indului și al Gangelui, iar la sud un amestec de Arie și malaczi, formând sute de triburi, cu sute de religii și de rituri care de cari teribile și mai abrutizante. De aci lipsa de unitate politică. India va fi cucerită, pe rând de Arie războinicii din platoul Pancrisului de Mongolii lui Tamerlan, de Francezi și mai pe urmă de Englezii de astăzi. Cauza acestei distrugerii a individualității și a consolidării sociale o vom căuta și în religiuinea.

Primii cuceritori au creat vedele, poeme antropomorfe, care cântă fenomenele naturii, foarte apropiate de epopeea omerică.

Mahabharata, epopee imensă, de 200.000 versuri, ne va cânta luptele

dintre cuceritori și triburile indigene. Iar cea mai senină și mai frumoasă poemă de sentimente va fi **Ramagana**, o odisee a lui Rama, un fel de Apolo — în care pagină găsim minunatul episod al **Inelului lui Nala** și alte multe bucați literare de cea mai mare frumusețe.

Religiunea indiană este brahmanismul conținută în **Vedas** sau cărți sfinte. Trebuie să constatăm de la început că toate transformările sociale și religioase ale Indiei au venit din valea Gangelui; toată poezia s'a dezvoltat aici. Din cauza organizării brahmanice nici nu se putea altfel.

Brahma este zeul suprem care se transformă succesiv în Brahma creatorul Vișnu devenitură și Siva, distrugătorul formând Trimurthi (Trinitatea). Din prima încarnare a lui Brahma s'au născut patru fiu, din care au ieșit patru caste credite: **brahmanii** (preoții); **Kșatrii** (războinici); **vaiciias** (meseriași, negustorii, oamenii orașelor) și **Sudras** sau agricultorii. Deducerile acestor caste erau cei necurați sau **paria** (dezmorțenii). Amestecul castelor era pe deștit cu chinuri îngrozitoare prin multiple metempsichose în interval de triloane de ani, în durările iadurilor celor mai grozave.

Religiunea poetică de la început a devenit un rit riguros, sec, o teocrație tiranică și infernală care oprea în loc ori ce progres al societății. Nu mai brahmanii erau ocupați cu cetera cărților sfinte și cu interpretarea lor și cu spusele sacre. Celelalte caste erau ignorante, nu cunoșteau scrierea și citirea.

Un fiu de rege din neamul războinicilor a aruncat sămânța iubirii între clase și între caste, cu vorba lui dulce și înțeleaptă prin exemplul senin al vieții sale. Dar graiul dragostei n'a străbătut până în masele profunde ale populației indice Brahmanii au pus din nou mâna pe situație; iar întinericul de mai înainte s'a lăsat peste Indii.

Budizmul devenise o religie a milii și a dragostei, dar numai pentru Brahmani, iar Budha s'a transformat în ascelul înțelept și fără patimi, care nu simte nimic, care se ceterizează până cade în Nirvana (înțelepciunea supremă), în neantul tuturor lucrurilor.

Dintr-o religie a iubirii budizmul s'a făcut profesie a renunțării și a devenit o castă de anachoreți, foarte depărtată de concepțiunea întinericului ei.

(Va urma)

IN ARDEAL

— Cântec popular —

In Ardealul cel cu flori,
Astăzi plin de inchisori,
Pe margini spânzurători,
Unde sunt dragii feciori?
Ei sunt auzi în cântănie,
Iară alții în robie.
In Ardeal au mai rămas
Numai jale și necaz.
Apele lui astăzi toate
S'au făcut ape sărate,
D'alătea lacrimi vărsate.
Ardeal, cântăreții tăi
Sunt luați teji la război;
Cine să-ți mai plângă morții,
Părinții, frații și soții?
Dar Ardealul pustiu
N'are aurentul la jeli:
Ce-a avut bun a venit,
Unii 'n câmpul de război,
Alții pribegi pe la noi!

Stefan C. Popovici

Două Capitole

— Scenetă în doi timpi —

de IOAN DRAGU

George Burnea.
Gina.

I

George. Gina.

Gina. — Trebuie să te cert.

George. — Dar ce-am făcut?

Gina. — Cum!.. Toate sacsiile astea de flori pe care le-au primit mai adineaori... Nu știu unde să mă mai întorc... Odăile noastre par niște altare în Vinerea Mare...

George. — Tocmai ce-am voit și eu. Nu-i azi mare sărbătoare?

Gina. — Ziua mea?

George. — Da, ziua ta... Sărută-mă și spune-mi dacă îți place ce ți-am adus. (Ii arată o cutiuță).

Gina. — O broșă de aur!.. Ce draguță e!.. E mai ușoară ca o rămură de sălăm... Uite, acum trebuie să te cert și mai rău... să mă supăr chiar.

George. — Nu, nu te supăra. Ești prea mulțumită acum... și eu nu mai puțin.

Gina. — Faci nebunii... Dar ție nu vrei să-ți cumperi nimic?

George. — Ce vrei tu să-mi cumperi, draga mea? Îți vorbesc, te privește în voie, te am lângă mine... Mai poți avea ceva de dorit?... Uite, azi dimineață m'a luat de o parte „patronul” și mi-a spus că-i mulțumit de mine, strecurându-mi în aceleși timp o sută de lei în mână, ca un fel de gratificație... Ce fericire!.. Tocmai de ziua ta!.. Imi vine să cred că Dumnezeu a fost acela care s'a gândit la noi!

Gina. — Ce bine știți să potriviți lucrurile!.. Nu poate să fie cineva supărat pe tine... Când mă gândesc că am intrat de-acum bijuterii în cuibul acesta în care trăiesc doi îndrăgostiți numai eu două sute de lei pe lună!.. Aproape o mansardă...

George. — Aproape un rai, grație ție... În sfârșit, cum faci tu ca să dai colțisorului acesta farmecul de frăgezime, de veselie, care mă face un alt om, un copil aproape, din clipa când trec pragul?

Gina. — E simplu de tot, dragul meu. Tu-mi dai flori din belșug. O femeie care se simte iubită și care are flori în discreție ar fi o stângace dacă n'ar ști să asculte un interior draguț pentru cel pe care îl iubește.

George. — Micașă mea!.. Dar in-

grijirile tale nu-s numai pentru interiorul nostru ci și pentru ține însuși... Poate de aceea imi sunt și mai scumpe. De dimineață îți văd părul aranjat de minune... Te îmbraci apoi de toată frumusețea cu rochiile cele mai simple... și mâinile tale frumoase la cari țin așa de mult, mai ales în viața noastră de lipsuri, rămân veșnic albe și delicate! Și totuși ești singură în menajul nostru, nimeni nu-i să te ajute. Cum faci, spune-mi?

Gina. — Te miri de lucrurile cele mai firești... Oare dragostea nu face minuni?... În vreme ce muncești, în mijlocul ocupațiilor mele de dimineață, mă supraveghez fără încetare... Mă orânduiesc să rămân, în toate mișcările mele, cât pot mai grațioasă, poetică cum imi ziceai uneori în avânturile tale romantice care ar fi poate ridicule în ochii unor oameni dar nu în ai mei!.. Când totul s'a isprăvit, alerg din nou a oglindă... Nu din vanitate... Căci caut în ea numai imaginea ta, numai pe ține. Mi se pare că-mi surizi, că te întrevăd pe față, ca într-una din clipele acelea delicioase în care vii să mă surprinzi când sunt pe cale să mă coafez... Imi zic: „Mă va plăcea el, astăseară, întorcându-se acasă?” Și îndată ce te văd, ghicesc, în ochii tăi, că am reușit... O femeie care are atâtea lucruri de felul acesta în cap nu poate displace aceluia căruiu îi consacra toate gândurile... Fericirea o face frumoasă...

George. — Ce fericit sunt când imi vorbești așa!.. Știi, mă temeam tr'o vreme să nu regreti felul nostru de viață.

Gina. — Ași fi fost nespuse de nedreaptă!.. Situația mea era ea oare așa de frumoasă când ne-am cunoscut?... Eram o biată profesoară, care câștiga, șaizeci de lei pe lună și o parodie de hrană. N'am de cât niște rude depărtate cari nu s'au ocupat niciodată de mine... Am înțeles, din ziua în care m'ai iubit, că puteam să mă sperjii în totul pe ține, că găsisem în ține ocoșitorul trebuincios...

George. — O! da. Gina dragă, poți avea încrederea cea mai mare în mine... Suntem uniți pentru totdeauna și dacă nu ne-am căsătorit încă, ști bine că nu dorim să o cecă-mi lipsesc.

Gina. — Dar, dragul meu, și-am

dovedit eu vreodată umbra unei ne-răbdări sau a unei îngrijorări asupra lucrului acesta?... Am făcut ce am putut mai bine... „Suntem săraci și foarte mândri amândoi; să ne ascundem existența, ne-am zis, până ce vom ajunge ceva mai bogați spre a putea să ne înfățișăm fără sfială în fața lumii...” Dar uite-te la mine: am eu înfățișarea unei persoane nemulțumite cu soarta ei? Nu suntem căsătoriți, e drept, dar știu că o să fim odată... Vecinii noștri, cari sunt totuși oameni înșurați, se ceartă foarte des. La noi, nici odată vreun cuvânt urât, nici odată o discuție... Chiria pe care o plătim e mult mai eficientă de cât ar trebui să fie, imi spuneam eri proprietarul; dar nu vrea s'o mărească de teamă să nu ne tulbure viața pe care o vede cu atâtea plăcere. Toți ne respectă, toți au atențiuni față de noi... Mă simt iubită atât cât poate fi cineva iubită, și mă mai întreb dacă sunt fericită!.. Dar ar trebui să te întreb eu pe ține, dacă lupta asta pe care o duci nu te obosește și te plictisește... Când mă gândesc la toate eforturile pe cari le faci pentru noi!..

George. — O, fi liniștită... Munca nu-i nimic pentru mine față de răsplata zilnică pe care o am în cuibul nostru... Înainte de a te avea lângă mine eram o ființă izolată, nenorocită, veșnic îngrijorată, înrățită, nemulțumită de toate, ca toate inimile cari nu țin la nimic... Acum, ce schimbare în viața mea!.. Cum imi pare totul plăcut, ușor de îndeplinit, chiar muncile cele mai grele!.. Fac de nevoie o meserie destul de ingrată în fond, deșul de prozaică și care nu-i de loc în gustul meu... În viața de afaceri pe care sunt silit s'o duc, am avut totdeauna oarecari inclinații de artist cari mi-au rămas... Înțalnesc uneori pe câte un fost coleg de școală care, mai fericit sau mai îndrăzneț de cât mine, a putut ceda gustului lui... Uneori, îi pizmuesc pe toți... De ce nu sunt și eu ca ei... Dar imi schimb repede gândul... „E adevărat, imi zic în mine, că zilele mele sunt adesea cam triste, dar, în schimb, ce frumoase sunt serile!.. Oare n'am eu sub acoperișul meu, în cuibul meu, inspirația mea statornică, poezia mea care știe să transforme totul, să divinizeze totul în jurul meu?...”

Uite, vezi tu, Gina dragă, suntem așa de veseli azi, așa de mulțumiți, în căl trebuie să-ți serbăm bine ziua îndeplinind o idee care mi-a venit adeseori când plăscam pragul... Dat nu știa dacă voi voi s'o adopti...

Ultimele cartușe. — Episod din războiul Independenței.

Gina. — Sunt sigură că da... Spune-iute...
George. — Vezi ce seară minunată!... un cer adevărat de primăvară... plin de taine calde și de lăncezeli nelămurite, o umbră parfumată ca un fel de alintare castă a naturii, un val nupțial presărat cu fluturi de argint... Simt o nevoie neînvingătoare de aer, de verdeață, de spațiu... E gata masa?

Gina. — Nu încă...

George. — Cu atât mai bine... De minune!... O să eșim imediat și o să luăm masa la o grădină, ca de școlari scăpați din colivie... Stii la „Suzana”, în boschetul acela în care miroase așa de frumos a viță în floare... Ti-aduci aminte ce tete-a-tete” draguț am avut acolo anul trecut... Să-l repetăm anul acesta... Nu ești de aceeași părere?

Gina (surzând). — Eram sigură că ai să faci lucrul acesta... de aceea nici n'am gătit nimic.

George. — Atunci, repede... pune-ți pălăria... Ași vrea să mă simt liber de tot, afară, cu tine lângă mine... Cum, nu ești încă gata?

Gina. — Așteaptă... Am de luat pachetul acesta...

George. — Dar ce e în el?...

Gina. — Câteva rufe pentru copiii femeii de peste drum... E așa de săracă și are copii așa de draguți!

George. — O, draguț!... Cu toată oboseala pe care o ai cu casa, mai găsești timpul să lucrezi pentru alții?...

Gina. — Ziva e așa de lungă, când știi s'o întrebuințezi bine!... Și apoi, vezi tu, nu vreau să semănăm cu inimile acelea egoiste care, sub pretextul că se iubesc, se absoarbe în întregime una în cealaltă și nu se ocupă niciodată de restul omenirii... Avem atâta fericire cu noi... De ce n'am da și altora puțin din ea?

George. — Sărută-mă, sărută-mă tare înainte de a pleca. Vezi tu, îmi inspiri de acum mai mult de cât iubire, îmi inspiri mândrie. Îmi zice că am lângă mine pe cea mai simțitoare dintre ființe. Dacă ai ști cât de mult mărește ideea aceasta iubireal și mai îndrăznești, să mă întrebii necori dacă ne vom iubi totdeună!

II

(Cinci ani mai târziu).

Domnul Burnea. Doamna Burnea. Doamna Burnea. — Îți atrag atenția, domnule Burnea, că-ți vorbește de un sfert de ceas și că nu mă ascultă...

Domnul Burnea. — Pardon, draga mea, te ascult... Ce vrei să-mi spui?

Doamna. — Vreau să-ți spun mai întâi că s'a trimis chitanța chiriașului de la etajul I...

Domnul. — Da, știu... i-a dat-o portarul eri...

Doamna. — Și n'a plătit?

Domnul. — A spus portarului să treacă din nou la sfârșitul săptămânii...

Doamna. — E scandalos!... Oameni cari cheltuesc din plin, cari dau meso la cari se mănâncă lucruri așa de scumpe și cari nu se aranjează să și plătească chiria la timp... De ce mai suntem proprietarii unei case mari dacă trebuie să așteptăm dură chiria? Fără a socoti dobânzile cari se pierd... Sper, domnule Burnea, că nu vei șovăi să concediezi chiriașii de la etajul I?

Domnul. — O să vedem asta după expirarea contractului... Mai au doi ani.

Doamna. — Ce termen lung și cât ași vrea să ne scăpăm de ei!... De altfel, e vădit că toate chiriile casei noastre sunt prea mici... Vorbeam totmai eri cu arhitectul nostru: era și el de aceeași părere.

Domnul. — Nu zic că ar fi rău de mărit chiria unora dintre apartamente, dar nu așa cum crezi tu... Trebuie să evităm capitalurile mearse cu orice preț... Astfel, eu sunt de părere că etajul al doilea e închiriat la justa lui valoare

Doamna. — Dar mansarda nu vrei să spui, cred, că e închiriată? E dată, domnule, e dăruită... Da... M'am ureat azi dimineață ca să văd pe cea care e liberă acum și am zis portarului să nu ceară mai puțin de cinci sute de lei.

Domnul. — Nu crezi, doamna mea, că e exagerat să ceri cinci sute de lei pe două odăițe cari au fost date cu 250? De altfel, gândește-te că ele sunt destinate unor necercedii cari merită oarecare umanitate...

Doamna. — Ei, dar noi n'am fost

săraci? N'am suferit și noi legea proprietarilor, când ședeam în mansarda de acum cinci ani? Fiecare la rândul lui... M'am uitat cu băgare de seamă la mansarda casei noastre... Are trei odăi. În fond...

Domnul. — Nu văd de cât odaia de culcare...

Doamna. — Dar antrenul... dar cămăruța? Unde le pui? De altfel au aer destul, lumină, perspectivă asupra acoperișurilor vecine... Lasă-mă să fac eu cum e mai bine... Mi-am pus în cap să găsească un chiriaș care are

ALEXANDRU MACEDONSKI

POEMA RONDELELOR

— SERIA III-a —

VIII

Rondelul Morții

Soptiri și cântece vrăjite
O 'npăcuire torc sub plute
Ca flaute și alăute,
La scocul morții părăsite.

Amărăciunile trăite
In stinse zări rămân perdute —
Soptiri și cântece vrăjite
O 'npăcuire torc sub plute.

Mucigăirile 'nverzite
Imbracă jghiaburile mute
Cu florile lor ne'ntrecute,
Iar peste apele-adormite
Soptiri și cântece vrăjite.

1916, Iunie 6.

IX

Rondelul Țiganilor

Țiganii merg fără 'nctare —
Nu știu nici ei când au pornit,
Dar se tot duc necontenit
Impinși de-o vecinică chemare.

Cu galbeni ochi, pierduți în zare,
De când se știu s'au pomenit —
Țiganii merg fără 'nctare:
Nu știu nici ei când au pornit.

Mereu țigani — cu mic, cu mare,
Au tot născut ș'au tot murit —
Și tot spre visul ne'mplinit,
Răpiți de-aceiași aiurare,
Țiganii merg fără 'nctare.

1916, Iunie 9.

1) Acest rondel este o variantă a două strofe ale mele din „Excelsior”. A. M.

X

Rondelul Plecărei

Am să mă căldătoresc —
Sunt purtat ca de ispite,
Șo voiesc, să n'o voiesc,
Spre finuturi negândite.

Vara este pe sfârșite —
Flori în mine veștejesc —
Am să mă căldătoresc...
Sunt furat ca de ispite.

Luminișuri strălucite
Viața mea o cuceresc...
Aripi tainice îmi cresc,
Aripi zâmbic mai grăbite —
Am să mă căldătoresc.

1916, Iulie 2.

să dea 500 de lei și am să-l găsească...

Domnul. — Haide, fie! Fă cum vrei tu... E de altfel tot ce mi rămân mie de făcut... Te pricepi așa de bine în chestiile de interes!...

Doamna. — Da, fiindcă vreau a fim bogăți, oi foarte bogăți, cât a poate de iute.

Domnul. — Mi se pare că n'avei să ne plângem de situația noastră actuală.

Doamna. — Nu, desigur!... o jumătate de milion realizată în cinci ani, e foarte frumos! Ei, n'am avut idee bună când ți-am zis într' bună zi: „Lasă-ți patronul... ai ve getat destul așa... Sboară cu pre priile-ți aripi... Intră în scenă în care atâta lume face avere... Ești tânăr, inteligent, muncitor; vei reu și”... M'ai ascultat, ai început a faci afaceri pe propria-ți socoteală. Anul întâi ai câștigat patruzeci de mii... Al doilea mai mult... Era împins de un vânt bun... Apoi ne am căsătorit... Sper e'o să fim în curând milionari...

Domnul. — Sper și eu... Totuș nu pot merge mai iute... Fac atâtea afaceri cât e omeneste cu puțință.

Doamna. — Și eu fac economii. Crede că sub raportul acesta n'ai să mi fac reproșuri...

Domnul. — O! nu, de sigur... Dimpotrivă!

Doamna. — Vezi că eu nu-s ca femeile acelea cari, sub pretextul că au ceva bani, se aruncă îndată nebunește în toalete; rochii, pălării noi în fiecare lună... Uite-te la Madam Georgescu, nevasta consilierului comunal, și la Madam Marinescu, nevasta doctorului, și la nebuna aceea de Madam Alexandropol...

Domnul. — Desigur, draga mea, economia e totdeauna un lucru bun de care trebuie să fii recunoscător unei femei... Totuși, nu-i bine să fie împinsă prea departe.

Doamna, (ridicându-se brusca). — Ce vrei să spui?

Domnul. — Vreau să spui că, fără a face cecece se numesc nebunii, mi se pare că o femeie trebuie să se aranjeze astfel încât să-și rețină în toaletele din când în când... Astfel o să eșim peste un ceas ca să ne plimbăm la șosea, nu e așa?... Bine, îți mărturisesc că nu mi place să te văd totdeauna cu aceeași pălărie pe care ți-o știu de atâta timp!

Doamna, (scuturând pălăria de pe masă și privind-o cu dragoste). — Cu niște pălării așa de catifele neagră!... dar mi se pare că-i încă prezentabilă! Pangliciole sunt cam vechi, e adevărat, dar întorcându-le pe dos aș putea să mi pot pălăria încă câteva luni.

Domnul. — Oa și veșnica-ți rochie cafenie...

Doamna, (grava). — Ah! domnule Burnea, că nu-i nimic mai ușor de murdărit ca culorile deschise... în vreme ce rochiile cafenii închise pot fi purtate cât vrei... E foarte avantajos!

Domnul (cu un suspin ironic). — Așa e... ai dreptate.

Doamna (după o pauză). — Ei bine, ești gata să eși?

Domnul. — Nu... Uite, m'am răzgândit: n'am să es azi.

Doamna. — Poftim!... Ce capriciu ciudat!... Cum! Toemai atunci când mi-am pregătit pălăria, jacheta!

Domnul. — Mi-am scutmbat ideea... și apoi, să-ți spun drept, mi-e teamă să nu fim destul de bine dispus pentru plimbarea noastră. Am ca principiu că atunci când bărbatul și nevasta nu-s pe deplin de acord, cel mai bun lucru de făcut e să rămână acasă... Evită astfel riscul unei certe pe stradă și deci acela de a atrage atenția trecătorilor... Ceeace mi se întimplă, vai, ades... Să rămânem acasă! Crede-mă, draga mea, e mai prudent!

Doamna (cu un ton concentrat). — Așa dar, îmi propui d-ta însuși o plimbare, și, când sunt gata, nu numai vrei... Uite, te desfid să poți împinge mai departe lipsa de atenții,

Domnul. — Dă-mi voie!
Doamna. — ...Nedreptatea, despotismul!...

Domnul. — Iar verbele drăguțe din toate zilele... Dacă crezi că astfel mă poți dispune bine...

Doamna. — Zie ceace trebuie să zie... Ai lângă d-ta o nevastă model care nu face de cât să se sacrifice, care nu trăiește de cât din abnegare, și nici n'ai măcar aerul că observe toate astea... Nu mă răsplătești de cât eu nedreptate, eu nerecunoștință!

Domnul. — Bravo!... Continuă, draga mea, nimiccește-mă pe mine și fă-ți elogiul tău!

Doamna. — Sunt silită să-mi fac elogiul, odată ce nu știu să mă apreciez!...

Domnul. — Mă rog, mă rog... Te apreciez și chiar mai bine de cât crezi tu... Îți recunosc calitățile casnice, virtuțile de bună menajeră... Totuși... dă-mi voie să-ți spun că mai e și altceva în viața în doi.

Doamna. — Ce, mă rog?

Domnul. — Ce?... Ah! n-ți unde începe veșnica noastră neînțelegere... Totuși, mă cunoști bine, știi în de-a-juns cari îmi sunt gusturile de a-tăta vreme de când trăim unul lângă altul... E oare vina mea dacă nu pot să mă opresc de a visa totdeauna la un oarecare ideal care nu-i absolut contrariu, la urma urmelor, chiar legilor existente celor mai pozitive în aparență?... Tu singură n'ai învățat asta, tu care erai odinioară o atât de dulce artistă a intimității, tu atât de plină de farmece, de rafinamente, în vechiul nostru fel de viață!... Ah! vai de femeia care, fiindcă a fost căsătorită și devotată la întregime căminului, se aruncă hotărâtă într'un fel de părăsire de sine, într'un prozaism voluntar!... E oare plăcut, spune pentru un soț care se întoarce acasă cu capul plin de cifre și de afaceri, să audă desfășurându-se fără sfârșit amănuntele și scoteliile menajului?... Căminul nu-i un registru perpetuu de bucătărie sau de spălătorie... Nu... El e un frumos album intim, plin de frumoase pagini albe, rezervate în întregime lucrurilor de inimă, de grație, de sentiment... Și când întâlnești fără încetare întipărirea calculului, a posomorelii pe fața celeia care a fost și care ar fi încă așa de deosebită dacă ar voi, nu e oare în drept să se plângă... să învoace un trecut moral, pe care o fericită schimbare de poziție ar fi trebuit, mi se pare, nu să-l altereze, ci dimpotrivă să-l întărească, să-l infrumusețeze?... (Tace și se apleacă cu duioșie către doamna Burnea care face cu oarecare jenă). Ei bine, nu mi răspunzi nimic?... Nu ești oare pușin de părerea mea?...
Doamna (sec). — Aștept să-ți sfârșești tirada!...

Doamna (sec). — Aștept să-ți sfârșești tirada!...

Domnul. — Am sfârșit-o...

Doamna. — Din fericire!...

Domnul. — Îți cer ertare că-ți spun toate astea; dar prea îmi stau pe inimă de atăta vreme!... Jucăm unul în fața celuilalt o comedie care nu mai poate dăinui... Ne prefacem că suntem fericiți, fiindcă adunăm bani, fiindcă facem economii mari, cum zici tu, dar să mărturisim că în fond nu suntem de loc.

Doamna. — E oare vina mea?

Domnul. — E a mea?

Doamna. — Uite, fiindcă ești hotărât să fii sincer cu mine, fii până la capăt... Mărturisește că te-ai plictisit cu mine... că faci curte altuia...

Domnul. — Pottim!... ce idee!... Chiar dacă-și voi s-o fac, n'ași putea: toate clipele îmi sunt luate de afaceri.

Doamna (înțepată). — Mulțumesc... Așa dar, dacă îmi ești credincios, trebuie să mulțumesc nu vouă, nu înimii tale, ci afacerilor tale!

Domnul. — Oh! draga mea!... Vezi tu însăși ce caracter ai acum... În fiecare clipă, amărăciune, răutate. Tei deandoselea tot ceace spui.

Crucea roșie italiană

MADRIGAL

*In ochii voștri, doamnă, de-un clar netulburat,
Privirea mea se abate ades și 'ngândurat.
Mă ogîndesc o clipă în taina lor profundă
Și stranic și vagă ca ne 'nțeleasa vundă
Ce fuge călătoare, zâmbind, din val în val...
Și-mi pare-atuncia totul aproape ireal.
Și firea-mi pare alt-fel, mai calmă, mai senină;
In zarca nesfârșită izvoarele suspină,
Răsfrângerii irizate ia toată zărea-acum,
In aer trec efluvii subtile de parfum.
Un foșnet de mătase plutește languros
Când pașii voștri, doamnă, vă poartă grațios.
Ușor de tot în preajma-acelui ce vă scrie,
In seara asta caldă, senină, viorie
Și-atîta de suavă, în seara ce se 'ngână
Cu noaptea ce se lasă cu vraja ei pagână
Pe firea obosită. — O, lumea cea bizară
Ce doarme 'n ochii voștri de-o voluptate rară
Cum farmeca și 'ncântă și mă 'nșioră ades,
Și tot așa surdusul bizar și ne 'nțeles!.*

Constantin A. I. Ghica

Doamna. — Și eu, tot ceace fac tre aerul că te enervează.

Domnul. — Creșt și eu: pare că simți o plăcere să inventezi tot ceace e făcut să-mi displacă și să mă ațâțe.

Doamna. — Ceace dovedește că nu ne mai înțelegem.

Domnul (se apropie de ea și îi ia mâinile într'ale lui). — E adevărat... și totuși ne înțelegem așa de bine odinioară... într'o vreme când n'aveam de luptat contra caracterelor noastre, ci contra tuturilor incurcăturilor, tuturilor chinurilor vieții!

Doamna (emoționată). — Ei, da, ia-tă ce mă face să fiu așa!... căci văd în toate zilele oameni căsătoriți ca noi, cari sunt într'o situație mai puțin fericită ca a noastră, în aparență... și cari n'au niciodată aerul că se ceartă... că ar exista în menajul lor tulburări, zguduiri... De ce asta?

Domnul. — Vai! draga mea, fiindcă oamenii aceia n'au ca noi, în urma lor trecutul acela frumos care face atăta rău prezentului!... ei au locuit totdeauna pe pământ, niciodată în cer... ei n'au cunoscut decât căsătoria, nici oadaș iubirea!...

redacție doar un tânăr coleg, care era de serviciu.

Iată că telefonul sbârnie. Cineva, un necunoscut, un cititor, ne spune că a aflat despre un mare dezastru, că pulberăria Ducești ar fi sărit în aer, că sunt sute de morți și de răniți.

Știrea părea fantastică, mai ales că nu se auzise în oraș zgomotul unei explozii, care trebuia să fie îngrozitoare.

Suntem obișnuiți toți ziaristii cu veștile fantastice; tot ce putem să facem e să le controlăm.

Dar unde? Am chemat pe d-ra telefonistă de la posta centrală. Ea confirmă faptul, ba ne mai dete câteva amănunte.

Și așa s'a întâmplat să fac în acea zi pe reporterul. Peste câteva minute eram în dosul spitalului Colțea, unde erau aduși cei mai mulți răniți. Sute de oameni așteptau în stradă, privind cu groază aducerea răniților, care toți erau învaliți în giulgiuri albe, goi, goi cu totul. Și toți țipau, toți răcneau.

Eram cu unul dintre directorii noștri, cu d. Stelian Popescu. În curte, un sergent ne oprește, îi explicăm ce voim și alergăm spre ușa prin care erau aduși răniții.

Auzim de departe răcnete mai îngrozitoare; emoționați, turburați, după ce trecem prin mai multe coridoare, ajungem în fața altui coridor. Acolo ne-am oprit. Drept în mijloc, între geamălcu coridorului și între ușa deschisă pe care să intrăm, o ființă ce avea înfățișarea unui om, dar om nu mai era. La prima vedere părea un indian piele-roșie, care s-a smângălit cu diferite culori în a-junul unei lupte. Ne uităm bine și vedem că pielea acestui nenorocit aproape nu mai există; pe unele locuri dor mai atârna fâșii, un fel de cărpe murdare. Ce vedeam noi era carnea, carnea vie, carnea sângerândă pe alocurea, dar pe ici și colo neagră, vântată, cu petece de piele galbene-murdare. Și așa fi era tot trupul, piept, spate, mâini și picioare, și tot așa și fața, care era hideasă, căci arsesse tot părul și de pe ea și de pe cap.

Nenorocitul nu țipa, nu mai avea putere, se vălta dor, se vălta ca și cum ar fi cântat o melodie plângătoare și ridica puțin când un picior, când altul. Omul acela, de sigur azi nu mai e în viață.

Pentru o clipă rămăserăm împietriți. Dacă fantasma aceea nu țipa, în schimb alții răcneau, urlau

GROAZA

A muri e un lucru foarte ușor pe lângă suferințe ce depășesc puterea omenească. Pui capul pe pernă și adormi pentru totdeauna; sau col mult suferi mai mult, sau cazi sub roatele trenului, sau un glonț îți spulberă creierii. Nu, vă asigur, că nu e nimic de groază în toate acestea, mori mai încet, sau mai repede, suferind puțin, mult, sau de loc.

Numai nebunului îi e frică de moarte; moartea e tot așa de naturală ca și nașterea. E drept, că la unele popoare, omul e plâns când se naște, nu când moare.

Într'una din zilele trecute am văzut însă adevărate scene de groază, mai înfricoșătoare de cât orice fel de moarte.

Mă aflam la redacția ziarului „Universul”, la o oră când nu e activitatea obișnuită, pe la ora 1 d. amiazi, cercetând corespondența ziarului „Stăruțelor populare”. În

de durere. Toți simțeau nevoia să se miște; de sigur mișcându-se deplăseau puțin aerul și simțeau o ușură ușurare.

Toți zău, toți rar era câte unul, care să fi fost ars numai la față și să poată să-și păstreze hainele. De sigur că hainele celor mai morțoși au ars dintr-o dată.

Clipile ce au urmat după explozie trebuia să fi fost înrozitoare, e drept, dar greama își continuă efectele și peste două ore, când toți acei nenorociți, urâceau acum de colo până colo goi, tipân, răcnind și urlând, pe când medicii, internii, infirmierii și infirmieretele nu mai stău cu să dea primele îngrijiri.

Unii păreau adevărați nebuni; erau câțiva soldați, care nu fusese răniți și nici ei nu păreau fericiți în acele momente. Un sergent s-a înserat să-mi explice cum s-a produs explozia dar nu a fost în stare vedea bine că nu m'ă stăpân cu totul pe judecata lui.

Dar cine oare în acele momente putea să-și păstreze tot sângele rece. Era peste puțină. Alte fantome albe erau aduse mereu de automobile, alți monștrii omenești apăreau pe coridoarele spitalului, alte răcnete, alte urlete ce veneau să întărească îngrozitorul concert.

În același timp, un miros de carne arsă, un miros de stărv pus pe foc, miros care m-a urmărit până seara. Nu cred că mulți din cei care au asistat ca martori la aceste scene îngrozitoare, au putut să mănânce în acea seară.

Plecaser de mult, dar urletele își sâsuna încă în ureche, vedeam încă acea defilare de oameni cu totul goi, cu înfățișări fantastice, simțeam încă mirosul acela de carne friptă.

Omul s'a făcut stăpân pe natură inventă nenumărate lucruri curioase, fabrică multe substanțe pe care natura nu le cunoștea, dar de multe ori pălimesțe sârmanul om de pe urma propriilor lui invenții.

Post-a sau nu o mână criminală la pulberăria Dudești? Nu știu acum când scriu aceste rânduri; ceea ce știu, e că la mănucirea unor substanțe ca acidul sulfuric, clorur, explozibile, etc. în mari cantități, ar trebui să fie de față oricând specialiști, oameni obișnuiți cu asemenea substanțe; ei să dea ordin, ei să supravegheze, iar nu simplii soldați, sergenți etc.

Am văzut în viața mea scene de groază, dar nu așa fi crezut nici o dată, că am să asist la tabloul acela de pe coridoarele spitalului Coltea. Nici pictorii, nici poezii, nici un artist nu ar putea să redea impresia de groază ce am resimțit-o toți cei cari ne aflam acolo în acele momente.

Victor Anestin.

ULTIMUL NUMĂR APĂRUT DIN REVISTA ȘTIINTELOR OCULTE

este singura publicațiune care tratează despre

SPIRITISM, HIPNOTISM ASTROLOGIE, etc.

EXEMPLARUL 0.25 BANI

De vânzare cu numărul la toți depozitarii de ziare.

Abonamentul anual lei 2,50

Administrația: Șoseaua Doamnei 35, București.

La cerere se trimite gratuit catalogul cântărilor de ochelari.

Războiul anecdotic

Ultima dorință a unui muribund

În regiunea Meuzei, după o bombardare care n'a durat mai puțin de treizeci de ceasuri, și care distrusese aproape toate tranșeele franceze și omorâse câteva sute de soldați, focul tunului încetase ca să facă loc atacului infanteriei. Atacul germanilor dăse greș. În fața baionetelor și gloanțelor franceze, germanii au luat-o la fugă.

Peste câteva ceasuri liniște completă domnea în amândouă taberile despărțite abia de o distanță de 100 metri. Noaptea se lăsa pe nesimțite. Locotenentul Chardonnet se îndreptă obosit spre enclaușul său când Batifol, un caporal din compania lui îi așina calea.

— S'îtrăiți, d-le locotenent.

— Ce e, amice, îi zise locotenentul, ai să-mi semnalezi ceva important?

— Da, s'îtrăiți.

— Ce?

— Soldatul Belavoine ne trădează... este în înțelegere cu dușmanul.

Locotenentului nu-i venea să creadă. Il cunoștea bine pe acest Belavoine, un soldat din Bretagne, blând și supus, naiv și foarte tăcut dar care la luptă se transforma într'un adevărat tigr. De aceea apucând de braț pe caporal îi zise:

— Ești sigur de ceea ce spui?

— Să vedeți, d-le locotenent, colo la dreapta noastră este un zid dărămat. Pe acolo Belavoine a fugit chiar acum și l'am văzut cum se țara pe câmp până în dreptul gardului. L'am strigat dar el s'a făcut că n'aude. La sigur că merge la germani și e sigur că nu pentru lucru curat. E un Iuda, sunt mai mulți ca sigur.

Chardonnet cu mâinile pâlme în fața ochilor urmărea zidul dărămat și constată cu adevărat că gardul care nu era mai departe de 50 metri de la tranșeele franceze, ducea drept în celo dușman. Ce să facă? Bănuiala caporalului se întărea în el.

— Nu te înșeli, văș zică, L'ai văzut bine că a plecat în spre acolo?

— Nu mă înșel de loc, s'îtrăiți. De sigur că în momentul acesta el stă ascuns acolo în ierburile alea mari de după gard. Vedeți direcția ce a luat?

— Mii de draci! răeni locotenentul. Ah, dacă pun mâna pe el înainte ca să ajungă în liniile boșilor, eu ce plăcere l'aș, trimite în fața consiliului de război.

Și zicând acestea, locotenentul Chardonnet se îndreptă spre zid și se aplecă de el ca să sară în cealaltă parte.

— Băgați bine de seamă, d-le locotenent, ceea ce vreți să faceți e o curată nebunie!

— Să n'ai nici o teamă, vreau să descure afacerea!

— Dușmanul poate foarte bine să vă observe și ar fi mai bine să vă țărâți decât să mergeți așa în picioare.

Fără să țină seamă de povața soldatului, locotenentul sări zidul și începu să înainteze pe câmp d'ibuiud în întuneric. Liniștea era completă. De sigur că germanii, prea obosiți de atacul de peste zi, dormeau duși în fundul tranșeeilor lor. De altfel gardul din fața îl ascundea perfect privirei dușmanului. De odată o mică frecniteră de lemn uscat l'a făcut să se oprească pe loc. La doi pași se distingea acum o umbră și o formă omenească apăru în fața lui.

— Belavoine, tu ești? zise inec locotenentul.

Cel chemat astfel pe nume se apropie.

— „Ah! d-la ești, d-le locotenent Cum m'am speriat!

— Ce faci aici, nenorocitul? spusese răstit locotenentul care își da acum perfect seama că se putea foarte bine comunica din locul ăla cu dușmanul.

Soldatul, revenindu-și în fire, înținse locotenentului chipiul său plin cu... mure, niște mure mari și negre ca cărbuncele.

— Culegeam mure, răspuse soldatul foarte serios, vrei să guști și d-ta, d-le locotenent?

— Așa, ai! culegeai mure cu riscul de a fi înțeles de dușmani și să provoci vre un contra atac, ca să mai dăm ceva victime! Marș la tranșee: ne vom lămuri mai pe urmă. Să nu crezi că ai să scapi fără 2—3 luni de pușcărie.

— Să nu vă fie cu supărare, zise soldatul ajunși în fața tranșeeilor lor. N'am făcut-o din încomie. Vreți să vă spun adevărul? Săracul Dineguez, camaradul meu, și din acelaș sat eu mine, a fost lovit în timpul atacului și e pe moarte. L'am transportat eu și eu un alt camarad la postul de ajutor până să vie ambulanta.

Acolo, săracul revenindu-și o clipă în fire și recunoscându-mă, știți ce mi-a spus? Mi-a spus: „Mă Belavoine, am să mor... Mi-e sete. Ah! dacă eram acum acasă... murele trebuie să fie coapte... Vreau să mănânc câte va înaintea de a muri!..

Și săracul îmi spunea acestea cu ochii pe jumătate închiși, iar pe mine mă podidira lacrimile. De odată mi-a adusei aminte că azi când am dus pe boși până în tranșeele lor, am trecut print'r'o parte unde erau mure și mi-am zis: trebuie să te duci Belavoine, n'ai încotro.

Și așa, am sărit zidul și tărându-mă pe pântec m'am dus acolo. Vedeți, d-le locotenent că nu m'am înșelată. La uitaji-vă ce mari sunt. Săracul Dineguez! O să moară fericit!

Cred că mi vei permite să-l le duc și apoi poți să-mi dai câte zile de închisoare vei voi total este să nu-l las să moară... cu pofta după mure.

Când Belavoine ajunse la postul de ajutor, urmat de locotenent, nenorocitul Dineguez, era tocmai ridicat de ambulanta. Ultima lui dorință a fost îndeplinită: a putut să guște 2—3 mure și după câteva minute... închi-se ochii pentru totdeauna.

Literatura esperanto

PANA DE VULTUR

de EMIL PELIN

Eram copil. Alergând prin livezi găsiu o pană de vultur. O pană de vultur mare și frumoasă. Cine era mai fericit ca mine? O ridicai în mâini sus și fugeam cât puteam. Mi se părea că sburam ca un vultur.

Mă făcui mare. Atunci îmi împodobii capul cu acea pană și începui să iubesc pe cea mai frumoasă fată din lume. Cine era mai fericit ca mine?

Eram sărac; nu aveam altă avere de cât pană de vultur. Și iubita mea mă trădă. Unii îi spuneau că eu o pană de vultur nu se poate trăi bine în lume. Inima ei slabă de femeie înțelese ușor în cât mai părăsi.

Nimeni acum nu era mai nenorocit ca mine.

Ascunsei pana și inima nu-mi mai îngăduia să'o port. În inima mea o mare mâhnire își făcu loc în cât nu o mai putui goni. De atunci știui că majoritatea oamenilor suferă ca și mine poate și chiar mai mult.

De ce viața e atât de tristă! Seosei din nou pana pe când nu eram nici copil ca să mă joc cu ea și nici flăcău pentru a mă împodobi. De atunci o făcui pană de scris.

O dorință nespuse mă făcu să iau pana și să scriu ceva vesel... dar ea nu știa să scoată din ea decât fraze triste!

Trad. de Mișuță Siciacu

Viaja literară și artistică

Ziarele noastre nu consacrați articole interesante asupra vieții și opereii marelui Mecinicoff. Nici unul n'a relevat însă faptul că acest savant era de origine română basarabean. În aceste împrejurări, o simplă relevare ar fi însemnat o mare mândrie națională pentru că se dovedește că geniul românesc a dat lumii mari ilustrațiuni ca gândire și experiență umană.

Și sunt în București mulți basarabeni cari știu adevărul cuprins în aceste linii.

Marți s'a săvârșit din viață ziaristul Jules Brun, prim-redactor al ziarului „La Roumanie”. Regretatul era și un literat de elită, remarcabil mai ales prin coloritul și eleganța stilului său.

D. ministrul Al. G. Radovic, împreună cu d. Romulus Angelescu, șeful de cabinet, a vizitat, de curând, atelierul sculptorului Teodor Burea din București. Ministrul a reținut un basso-relief interesant. Acest sculptor va deschide la toamnă o expoziție de sculptură, probabil la Ateneu.

Artiștii teatrali au fost obiectul unor discuțiuni interesante în rândurile oștirii. Marele stat major al armatei îi consideră ca mobilizați pe loc cu însărcinarea de a juca piese patriotice și entuziaste pe front, într'un eventual război.

Direcțiunea Teatrului Național din București a angajat ca stagiar de cl. I. retribuit cu 400 lei lunar, pe d. Mircea Pella de la Teatrul Național din Iași.

D-nii L. Al. Brătescu-Voinesti și Căton Theodorian și-au depus rapoartele asupra dramei sociale „A fost un om” pe care colegul nostru d. Leonțiu Hiescu a scris-o în colaborare cu d. dr. Anton Ionescu.

Ambele rapoarte vorbesc mult bine despre această lucrare dramatică. Ea va fi citită în Comitetul de lectură al Teatrului Național în cea dintâi sesiune de după vacanță.

Principalii concurenți la traducerea lui „Gyano de Bergerac” pentru scena Teatrului Național din București sunt d-nii George Duma, Mircea Rădulescu și Oreste din București și poetul Mihai Codreanu de la Iași care a tradus din Rostand și romantica „Princesse lointaine”.

Poetul George Duma a și depus la Teatru fragmentele cerute la concurs. Factura acestui poet a dat traducerei o vioiciune caracteristică, aproape înrudită cu vioiciunea stilului marelui Rostand.

A apărut:

Getta

roman sentimental

de V. MESTUGEAN

Prețul 1,50 — Editura librăriei Steinberg

Novile premii „Universul”

oferite de ziarul
tuturor abonaților săi, la tragerea
din Noembrie a. c.

5.000 Lei în obligațiunile județene 4 1/2 cu cuponul — Februarie 1917 —

Una splendidă garnitură pentru antreu

compusă din o masă, patru scaune, două bîdare și un cuier, artistic pirogravate cu motive românești. — Furnizate dela d. T. Brumărescu, cunoscutul artist și întemeietor al artei decorative la noi, Calea Plevei 83, București

Un dormitor în stil românesc compus din 1 armoire cu oglindă una noptieră cu cristal și marmoră, 1 pat pentru o persoană, 1 masă și 2 tabourete, furnizate dela marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol 62, București

O gramolă „INGER”

(Marca recunoscută ca cea mai bună din lume) cu cutia de stejar lustruit, mecanismul remonabil în timpul mersului cu regulator gradat; pavilionul din lemn de rezonanță în interiorul cutiei, cu un acoperământ de lemn în forma unei aluzele și închis cu două ușcioare cu ajutorul cărora se poate mări sau micșora sunetul după dorință; brațul acustic recurbat; diafragma „Exhibition”; inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere și bucăți naționale. — Gramola se furnizează împreună cu UN DULAP AMERICAN din stejar cu 7 sertare mobile care se închid cu o jaluzie. Acest elegant dulap servă ca postament la Gramolă și în același timp pentru conservarea plăcilor. — Ambele ne-au fost furnizate de: Marele magazin de muzică „JEAN FERDER” Furnizorul Curții Regale, București Calea Victoriei 54

O frumoasă și elegantă Garnitură de antreu

compusă din 1 Canapea, 4 scaune, 2 bănci mici, 2 tabourete și 1 măsuță de lemn de stejar tapisate de mătase verde, furnizată de la marele depozit de mobilă COMPANIA AMERICANĂ, str. Carol 74, etaj

10 lăzi cu diferite produse Bresson

fabrică de licheruri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce te oferim abonaților noștri la tragerea din luna Noembrie c.

1 elegantă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, furnizată de cunoscuta fabrică GUTMANN, strada Sf. Apostoli No. 72

Una tavă rotundă de metal, fin argintată și frumos gravată având diametrul de 43 centimetri. **1 suport** pentru cărți de vizită, în metal alb frumos argintat, cu o figură stilizată. **Un elegant serviciu de oțel și untdelemn** de alpacă argintată, calitatea cea mai fină, cu sticlărie de cristal. **1 fructieră modernă** de metal alb argintat, cu 3 oglinzi servind pentru bomboniere, 1 set masă de metal-blanc, fin argintat înălțimea 40 cm pentru fructe, 1 serviciu de cafea compus dintr-o ceașcă de metal cu servietor și o set siropuri de același metal, toate într-o cutie elegantă. **Una pendulă** de lemn de mahon cu bătăle Goss, înălțimea 65 cm, bătăle arele și jumătățile și întorcându-se odată la două săptămâni. Toate aceste obiecte ne-au fost furnizate de marele magazin de bijuterii, ceasornice și argintărie: Frații Rötter, Furnizorii Curții Regale, București, strada Carol 50, etaj

Un elegant ceas modern pentru doamne, de aur cu trei capace. **Un coșuleț** de nichel cu fundul de majolică. **O garafă pentru vin** de cristal roz, cu capacul și manerul de metal argintat. **Un frumos pres-papier** de metal, argintat. **Un serviciu de ceai** pentru două persoane de metal nichelat. **Un port vîșț** de metal argintat. Toate acestea sunt furnizate de mult cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivoa, din Bulevardul Elisabeta No. 9 bis, care primește zilnic nouăți.

5 ASORTIMENTE COMPLETE din produsele cosmetice „Flora”, compuse din cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de erin Flora, 1 săpun de lapte de erin, 1 apă de gură Bucu, 1 pastă de dinți.

Un elegant dormitor de bronz

pentru 1 persoană, compus din: 1 pat de bronz cu somieră, 0 măsuță de noapte cu marmură, un levior de bronz cu marmură. A 14-a garnitură cumpărată dela furnizorul „Universul”. Industria metalică MARCU, B-dul Elisabeta No. 8, București
Cel mai estin și mai bine asortat în mobilă de fer și bronz

Una splendidă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, cumpărată tot dela Industria metalică MARCU, Bulevardul Elisabeta No. 8, București

Un elegant pat pentru copil cu ornamente de bronz și cu plasă, cumpărat tot dela Industria Metalică „MARCU”, Bulevardul Elisabeta No. 8

O bicicletă solidă și elegantă, marca «SPORT» cu roată liberă și frână automată, completă, lampă, clopot etc.

Una pușcă de vîntoare, calibru 12, marca «PIEPER-BAYARD», cu triplu zăvor de siguranță «Greener», țevi de oțel «BAYARD», furnizate de Marele Magazin de arme și biciclete B. D. ZISSU, Furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44

Un dormitor de lemn fin

Construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai Bravu No. 37 și strada Șerbănică No. 10. Succursala: Calea Victoriei No. 107, București

Un DORMITOR englezesc compus din: 2 paturi cu somiere, vopsite alb, 2 măsuțe de noapte din fier, alb vopsite, un lavoar vopsit alb, toate acestea sunt furnizate dela cunoscuta fabrică de mobilă de fier și bronz GUTMANN, strada Sf. Apostoli 72

Una masă cu cristal

furnizată de fabrica de mobilă MARCO DATTELKREMER strada Păstorului 8, București

CINCI CHIMIRE HIGIENICE după măsură calitatea 1-a (Briul lui Iov) singurul brevetat în țară, recomandat de toate comitățile medicale și inventat de d. Căpitan Iov din Pitești, str. Șerban-Vodă 220, avînd proprietatea de a preveni și vindeca boale vechi de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din multimea scrisorilor de mulțumire primite dela suferinzi vindecați. Acest briu e purtat cu încredere de ambele sexe din toată societatea a țării.

10 LAZI CU DIFERITE LICHERURI FINE. Specialități de la prima distilerie, Frații Peoni, mare depozit de vinuri și țuică, calea Văcărești 282, București.

5 CEASORNICE pentru birou cu pedicelul de cristal, cu inscripția „Universul”.

5 CEASORNICE de argint pentru buget, cu inscripția „Universul”.

5 FLACHETE DE METAL ALB cu efigia Regele Carol I și Regina Elisabeta.

Una harmonică cu 19 clape și 2 basuri, tonuri duble de oțel cu 2 registre, jumătate orghei din renumita fabrică Johann Trimmel. **UN FLAUT** din cel mai fin abanos, capul căptușit cu 10 clape de nichel, plută la încheeturi, inclusiv ștergător și garnitură de pernițe de rezervă. — **Una mandolină italiană** din lemn de pasilandru, față fin ornamentată cu sîdel și mecanică acoperită. — Toate aceste instrumente sunt furnizate de Magazinul General de Muzică „La Harpa”, București, Str. Colțel No. 5, cel mai estin și bine asortat în această branșă.

15 FLACOANE A CATE 1 KILO, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măr-găritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumi „Camelia”, A. S. Atalio, str. General Florescu nr. 6, București

Notati bine:

Dând aceste mari premii de valoare, abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; lei 9.15 pe 6 luni; lei 4.65 pe 3 luni. Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației „Universului”, prin mandat poștal sau în persoană. Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe 1 an primesc 4 bonuri, cei pe 6 luni 2 și cei pe 3 luni 1 bon. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 4 bonuri pentru tragerea următoare.